

ТЕТЯНА АНДРУШКО

Андрушко Тетяна Володимирівна народилася 11 лютого 1967 року в Малій Висці Кіровоградської області. Закінчила Новобузьке педагогічне училище, що на Миколаївщині. Працює відповідальним секретарем районної газети «Маловисківські вісті».

Автор поетичних збірок «На перехресті потаємних зим» (Кіровоград: «Мавік», 2001), «Провінційний блюз» (Мала Виска, 2002), «Вогнище спасіння» (Кіровоград: ПВД «Мавік», 2007), «Весни навідувався птах» (2009).

Дипломант Міжнародного літературного конкурсу «Гранослов» (1997), переможець І-го обласного літературного конкурсу імені Валерія Гончаренка (2000), лауреат обласної літературної премії імені Євгена Маланюка (2009).

Член НСПУ з 2003 року.

Бібліографія:

В. Бондар. Краса польоту / В кн. Т. Андрушко. Вогнище спасіння. - Кіровоград: ПВД «Мавік», 2007. - 104с. - С. 3-4.

І. Горбатюк. У день народження поета // Народне слово. - 2010. - 4 лютого. - С. 1 -2.

А. Корінь. І панна, і донна, і Мавка...// Маловисківські вісті. - 2003. - 9 липня. - С. 3.

П. Селецький. Із «любовного саду природи» / В кн. Т. Андрушко. На перехресті потаємних зим. - Кіровоград: ПВД «Мавік», 2001. - 40с. - С. 3.

* * *

Маленький храм. Тут можна збожеволить!

Тут зорі рахував іще Евклід.

Тут кам'яною бабою у полі

Завмер увесь мій скіфський родовід.

Маленький храм покинутих ілюзій!

Щезає, як останній мастодонт.

Світ техногенно видихає блюзи

І викидає смог за горизонт.

Маленький храм. Хатина віртуальна,

Розквітлі горобина і бузок.

Час поглинає вперто і безжально

Душі моєї непочутий зойк.

АРМАГЕДОН

Тепер ми всі уже в полоні примітиву,

Плюндрує світ наївна простота.

Кладе на руку поцілунок хтивий

І на чоло – лукавого хреста.

Між іншим всі почитують Тараса,
Й вичитують – кому що набреде.
Нові провидці, до банкнотів ласі,
Знов на кістках влаштовують Едем.

І каються, й облудливо сміються,
Купують разом почесні і трон.
Чесноти, мов колготи, продаються –
Оце і є, мабуть, Армагедон.

Жахна сльоза Івана Богослова
Зітре новозбудовані мости.
І хтось уже заготовляє дрова,
А хтось уже вистругує хрести...

ЯК ПРИ ТОБІ

Нехай все буде так, як при тобі, в цім домі,
Пил на роялі, п'ять запалених свічок.
І за пласким вікном дві постаті знайомі,
І запальничка, й хризантем пучок,
Незамкненість дверей нехай дивує знову
І втомленість очей не зрадить, не гнітить.
Й годинника биття крізь сутінь пурпурову...
Мовчи, мовчи... Не треба говорить.
Нехай все буде так. Та ж скореність утомі,
В бокалі – синій лід, в каміні – папірці.
Осінній тихий сад і відчуття знайомі...
Цигарка... Шарф... І запальничка у руці.

* * *

Стрімка алея. Лип старезних арка.
Храм півпримарний... Квіти... Дійсність? Сон?
Тут зустрічався з милою Петрарка,
І Галатею знав Пігмаліон.

І розчинялись різьблені ворота,
Іржа жахала скрипом тишу грат.
І дике сонце заглядало в гроти,
Й на зблякле літо озирався сад.

Стояло все, як сотні, сотні років,
Незаймане і вічне, як зірки.
Дзвінке лунання ще не наших кроків
Збігало в срібні відблиски ріки.

* * *

Щезає все колись із цього світу.
Щезає день, як злодій, без слідів.
Сльозами зрад і втіх скропивши квіти,
Щезає той, хто вірив і радів.

Щеза кохання, як вино допите,
І час наїв у зрілість оберта.
Щезає літо – до нового літа.
Щезає свято, як і всі свята!

Щезає біль колишніх втрат. Образи
Відносить вітер в осені руді.
Про це й не здогадаєшся відразу...
Щезає сум, мов кола на воді.

Щезає цвіт. І відлітає спогад,
Як тихий білий птах у небеса...
Новим барвінком стелеться дорога,
Новим життям горить на ній роса...

* * *

Ота в мереживах –
То я.
Ота, ота –
То я, у хутрі...
В моїх очах
Свіча сія
В живих очах
На фоні пудри.
То я –
Ота німа й бліда.
Рум'ян, можливо, й забагато.
То він –
Скажи йому, вода, -
Отой, приречений на страту.
То я – у білім і в квітках.
Він голову поклав на плити...
То я – той гострий меч в руках.
То я – та кров,
Водою змита...

* * *

І приходять ці вірші, як хтось на чарчину вина,

До безглуздя простий і відвертий, немов сатана.
Прикидається вітер, як цензор, німим і глухим.
Задуває свічу він... І вірші ідуть, як гріхи.

Все якісь вони в мене то вперті і гострі, як лід,
То ласкаві і ніжні, а то – вередливі і злі.
Все якісь вони в мене задумливі й дуже сумні.
Все якісь неприступні – неначе не вірять мені...

ПУСТОДЗВОНИ

Тільки не підносьте їх на трони!
Тільки не чіпляйте їм корон!
Заснували небо пустодзвони
Чорними графітами ворон.
Черв'яками всотуються в мозок,
Горнутья улесливо до рук,
Та за їх пишанням лише поза,
А за їх горланням лише звук.
Але ми готові їм повірить,
Мовби поробилися сліпі.
Хоч вони ні в чім не знали міри –
Ті, що пили вина з черепів.
Це вони, приречені васали.
В них отрути вивірених грам.
Свою душу чорту заставляли,
Ніби найдешевший в світі крам.
Це вони ховалися в окопи,
Це вони тікають в будяки,
А тепер косують на Європи
Хуторянські глиняні горшки.
Заснували небо пустодзвони,
Вже дістали і Єрусалим...
Тільки не чіпляйте їм корони!
А то я ось-ось повірю їм.

* * *

Все, що збирала по крихті, розтрачено –
Важко, опікшись, почати з нуля.
В білому вальсі тяжкого пробачення
Власне збентеження Вас кружеля.
О, не карайтесь: я дійсно не зважена,
Непримиренна й холодна, як лід.
У Вашій долі – як крові зараження –
Дивно, однак, що Ви досі живі.

Нас розвели роздоріжжя засніжені.
Хмари-потвори над містом снують.
Так, я, звичайно, буваю і ніжною, -
А Ви не хочете цього збагнуть.

НЕ ВЧІТЬ МЕНЕ ЛЮБИТИ УКРАЇНУ

Не вчіть мене любити Україну,
Не суньте транспарантну мішуру.
Я часто побиваюсь без причини.
Світ облечу, а тут таки умру.
Не кваптеся із шаною картинно.
Парадний лоск скропили мозолі.
Для мене Україна – це хатина,
Що валиться в убогому селі.
Не пишні євромощені майдани,
Не гасла голосні, не прапори.
А віра, що терпляче тягне сани,
Та зігнуті старенькі явори.
Ще соняхи і мальви попід тином
Та гомін яблуневих верховіть...
Не вчіть мене любити Україну –
Самі її по-справжньому любіть.

НІЧ ПЕРЕД РІЗДВОМ

Святвечір виліпив вареники,
І смак різдвяної куті
Згадали радісні хрещеники
Веселим галасом в гурті.
В цю дивну ніч усе збувається,
В цю ніч не гоже сумувать,
Із небом хмари обіймаються.
І так кортить почаклувать.
Хурделить віхолою зимонька,
Мороз до шибок прироста.
Зійшла на небі перша зіронька
Й Вакула осідлав чорта.
А місяць – коник порцеляновий –
Туманом скаче навпростець.
Ворожить дівчина парканами –
Чи удівець, чи молодець.
Десь за вікном сніжинки сіються,
Скотився вітер у димар.
А козаку чарчина мріється,

Карась в сметані і узвар.
Вже нічка дівкою манірною
Втекла від ранку, як вівця.
Ти називав мене царівною
І черевички обіцяв.
А в грубці яблуною вогкою
Святково ранок тріскотів.
І я здалась собі Солохою
В тіснім оточенні мішків...

* * *

А куди утекти?
Утікаю, як завжди, від себе,
До каскадів старих, до дзвінкої води чистоти.
Для дитини небес утікати – життєва потреба,
Загубитись, втекти і ніколи себе не знайти...
На вершину втекти,
Де нікого, крім моря і птахів,
Щоб відчути в собі шаленіючий дух висоти.
Там, в захмарній імлі,
Не пізнавши ні болю, ні страху,
Зачарованим місяцем в небо зійти.

МАМІ

Мамо, мамо... Молодість жорстока...
Та вже знаю – важко в світі жить.
Вже й мені без тебе самотно,
Вже й тебе навчилася любити.
Навісна, карала і судила,
І безжальна – не уберегла...
Самота моя згорнула крила
Й на твою могилу прилягла.
Мамо, я навчилася прощати,
Що запізно – ти мені прости.
Ось така – щаслива і багата,
Каяття ж мого не повісти...
Хай хоч пам'ять вклониться святому,
Засмутився чоловік в журбі.
Він шанує тещу невідому
І лаштує пам'ятник тобі...

ДУША І ТІЛО

По підворіттях бродить втома

І гарячкових рішень шквал.
Згорає пристрасть, як солома,
Скінчивши дійства ритуал.
У всьому бачиться підміна,
Довкруг не люди, а людці.
І благочинність – половинна,
Черстві серця, мізерна ціль.
А тіло прагне насолоди
Кайданів, кліток золотих.
Недосконалістю природи
До нас, слабких, крадеться гріх.
Душі не треба срібла-злата,
Їй лише хочеться літати.
Гулять по світі, як голота,
І попід церквою стоять...

Приреченість правди, яку не сплутати ні з чим

Ліричну героїню Тетяни Андрушко важко уявити наївним, довірливим дівчам – вона несе хрест гіркого людського досвіду, немов народилася зі знанням світобудови, «підправленої» людською діяльністю. Їй у спадок – не лише земний Едем, але й усвідомлення людської гріховності, тож мусить нести спокуту за ще до неї висіяне зло, за самотність і дику папороть кохання, за вади земних дітей, зачатих катами і рабами, за продажність душ сьогодні й позавтра – словом, за руїни світу («До мене», «Армагедон»). Заглиблена в пошук першопричин людської нездатності бути щасливими, поетеса тонко відстежує прояви гармонії та причиновості в природі, вибірає їх по крапельниці в історії скіфського родоводу та історії світової культури. Вона прагне створити з тих розгублених у часі й просторі фрагментів власне святилище – «маленький храм покинутих ілюзій», однак уже в самому визначенні прочитується приреченість на вмирання, спустошення, щезання. А немає собору, немає віри – й душа приречена:

Час поглинає вперто і безжально

Душі моєї непочатий зойк.

(«Маленький храм. Тут можна збожеволить!»)

Лірична героїня Тетяни Андрушко – носій піднесених думок, які перебувають у постійному конфлікті з заземленістю людського буття. І це пролонговане усвідомлення неможливості розв'язання внутрішнього конфлікту між належним і суцим, омріяним і реальним вимальовує сумну дилему: розпізнати непізнану себе («Я – тиха затока, / Я – небо високе, / Я – осені очі сумні») чи лишитись непізнаною, знівелюватись у юрбі:

Холодно. Як же тут холодно!

Вітряно й дуже незатишно.

Ніжність прибита морозами,

Згине – ніхто і не знатиме.

.....
Я серед них стала сірою...

(«Холодно. Як же тут холодно!»)

А може, утекти від себе («А куди утекти?»)?

Лірична героїня може дозволити собі бути відстороненою, холодною, вдаючи себе невразливою до ударів долі, – навпаки, це вона – снігова королева, яку забули навчити кохати, тепер розбиває серця на друзки, це вона Галатея, це вона Солоха... Іноді так хочеться здерти маски з облич людців, показати посутнє, заховане за словами («Тишу розриває белькотіння»):

У житті даремних слів багато,

Ну а тиші справжньої нема...

за прапорами і транспарантами («Не вчіть мене любити Україну»), за ролями («Примадонна»). Вона гнівно викриватиме всякого роду пристосуванців від політики і культури:

Фальшива пристрасть розвіває прапор,

А щирості не видно ні на грам.

Холодний світ збайдужілих людей, які «ні в чім не знали міри», «мовби поробилися сліпі» («Пустодзвони») – порозумітися з таким можна лише його мовою, його зброєю, гострою, безжальною. Світ у вірші «Про правду» – немов блюзнірський вертеп, наче сонмище лжі та омани, лестоців і брехні, це шабаш басаврюків і вовкулаків, які душі міняють на блиск мішури й шелестіння банкнот:

І душу віддають із певним зиском

За вигоду. А іноді й за так.

І лише на самоті лірична героїня дозволить собі бути справжньою – ніжною, лагідною й сумною («Все, що збирала по крихті, розтрачено...», «Холодно. Як же тут холодно!»). Вона вдивлятиметься в себе, немов гортатиме сторінки фотоальбому, і знову вибируватиме себе, свої почуття, свою пам'ять із тих світлин. Себе – з різних сторіч, таку різну й таку болючу: з живими очима на фоні пудри, у білих квітах і в мечі, у страті разом із коханим – то я, то я... («Ота в мереживах...»).

Художній світ Тетяни Андрушко безжально правдивий. Чи не тому її лірична героїня видається колючою, мов їжачок, або гострі голочки інею? Гранична чесність перед собою «на згарищі схололих наших душ», відповідальність перед високим світом і глибиною слова, перед незрадливою пам'яттю самоідентичності народжують філософські рядки («Не обмани себе, не ошукай...»):

Народ завжди підносить до небес

Тих, хто блукали з торбою по світі.

Або: Душі не треба срібла-злата,

Їй лише хочеться літати.

Гулять по світі, як голота,

І попід церквою стоять...

(«Душа і тіло»)

Вона б'є у дзвони свого маленького храму: «Щезає все колись із цього світу», аби почули ті, хто ще не вихолов, що є цінності неперебутні, загальнолюдські, що прийде час прозріння і спокути. І в чесності її слів чи ж можна сумніватись, коли мовлені вони на самоті з маминою могилкою:

Вже й мені без тебе одиноко,
Вже й тебе навчилася любити.

(«Мамі»)

Поринаючи в поетичний світ Тетяни Андрушко, ловлю себе на думці, що шукаю серед багатьох алюзій ту, яка є ключем до художнього світу поетеси. Де зустріла дівчину та мить, коли рятує лише сила слова? Може, це сталося під час зустрічі з Лесиною Мавкою, але не тою, розбудженою Лукашевою сопілкою навесні, – іншою Мавкою, осінньою, яка вимушена жити між людьми? Я відчуваю, як незатишно їй у цьому світі, бо вона звикла жити душею, почуванням. Її Мавка, певне, польова, розбуджена гуркотом аеродрому, любить самоту над Виссю, тихий осінній сад, а життя диктує свої умови, свій шалений ритм, виносить туди, де холодно і вітряно. Якщо Лесину «Лісову пісню» називають гімном єднанню людини з природою, який мав би закласти в нас, ще не народжених, зернята духовності, то поезія маловищанки – діткливе нагадування, чи засвоїли ми урок, чи живемо в гармонії з природою і з собою, чи не зашорені наші очі практицизмом. Через сотню літ обізвалася душа, бунтівлива і ніжна, квіткою конюшини серед золотої стерні:

Я вже не та. Не зви мене. Не клич.
Життя краде казки й не повертає...

Антоніна Царук